

potest essentialis huic homini viatori, ut possit aliquo modo esse beatus, quia per spem aliquo modo consequitur, si non in re saltem in spe, et quia sine spe nullum progressum facere posset ad illum terminum. Denique perfectio viatoris, ut sic, in motu consistit, et ita loquitur Augustinus.

Quartum dubium.

15. *Quomodo 8 beatitudines tales dicantur a Christo.* — Ultimo dubitari potest de aliis virtutibus moralibus maxime propter verba Christi, Matth., quia videtur in eis ponere beatitudinem: dicendum vero est hæc omnia non esse de essentia cum non attingant Deum in se, auferre tamen impedimenta charitatis, et disponere hominem ad perfectionem ejus, et hac ratione illis tribui aliquo modo beatitudinem, ut omnes exponunt. De qua re legi potest divus Thomas, 2, 2, quæst. 180.

DISPUTATIO VIII.

DE PERFECTIONIBUS INTELLECTUS BEATI EXTRA VISIONEM BEATAM.

Tres diximus esse actus præcipuos beatitudinis, visionem, amorem et gaudium: ad complementum ergo hujus materiæ necessarium est singula nosse. Ac primum de actu visionis, cum primus sit omnium, quatuor occurrebant disputanda. Unum de objecto illius: alterum de ipso actu. Tertium de principiis, sive causis a quibus manat. Quartum de effectibus. Sed quoniam de tribus prioribus in secundo libro de attributis Dei negativis abunde est dictum, pro explicanda incomprehensibilitate divina (quod etiam 1 part., quæst. 12, divus Thomas enucleate præstitit) supervacaneum existimamus in præsentem repetere, quia quod Dei visio beatitudo hominis sit, non propterea diversam tractationem postulat. Quare id quod quarto loco proposuimus discutiendum restat, cum ad præsentem materiam de beatitudine proprie ac præcise attineat.

Perfectiones ergo, de quibus nunc agimus, effectus sunt beatæ visionis, quo nomine comprehendimus perfectiones omnes, quæ Beatis dantur, et debentur ratione illius status, cujus prima radix, et quasi essentialis forma est visio beata, ut dixi, neque enim habet illa visio alios effectus proprios, et physicos, est enim actus immanens, et perfecto modo procedens ab habitu perfecto, et ideo nihil ultra se producit: inter hos vero effectus, propinquiores

sunt, qui ad intellectum pertinent, de quibus primo videndum est, quam perfectionem potissimum includant præter visionem beatam: deinde quomodo excludant omnem imperfectionem ad intellectum pertinentem.

SECTIO I.

Utrum præter beatam visionem detur Beatis alia cognitio, vel supernaturalis scientia.

In hoc dubio occurrunt multa tractanda, quæ per occasionem disputant doctores variis locis, et ideo illa attingam breviter, et remittam.

1. *In beatis non manet fidei actus.*—De hoc latius in tractatu de fide, disput. 7, sect. ult.—Primum est, an in Beatis simul cum visione sit cognitio fidei supernaturalis. Quod D. Thomas disputat ex professo 1, 2, quæst. 67, a. 3, et 2, 2, quæstione 1, articulis 4 et 5, et in 3, dist. 31, ubi Capreolus latissime, et in particulari de Christo Domino divus Thomas, 3 part., quæst. 7, art. 3, ubi nonnulla notavi, quæ huic loco possunt sufficere: resolutio enim est fidei, quatenus virtus intellectualis est, non manere in Beatis.

2. *Manent dona Spiritus sancti.*—Secundum est, an maneat in Beatis dona Spiritus sancti, quæ ad intellectum pertinent, scilicet scientia, sapientia et consilium: quod disputat divus Thomas 1, 2, quæst. 68, artic. 6, et definit, manere quia non includunt essentialiter obscuritatem: quod etiam attingit idem divus Thomas, 3 part., quæst. 7, artic. 5 et 6. Ubi de hac integram edidi disputationem, quæ omnibus Beatis potest esse communis.

3. *Prophetiæ donum quo sensu maneat, aut non maneat in Beatis.*—De quo puncto latius in libr. 2, de Attributis, cap. 28.—Tertium est, utrum sit in Beatis cognitio Prophetica, quod tractat D. Thomas, 2, 2, quæst. 174, art. 5, et negat: addit vero in solutione ad secundum, conferri Beatis revelationes supernaturales, eas vero respectu illorum non habere prophetiæ rationem ratione status beatifici. Et est breviter advertendum Prophetiam, ut sic, non dicere specialem rationem cognitionis claræ, vel obscuræ, sed solum quod sit supernaturalis cognitio eorum, quæ sunt procul, per divinam revelationem comparata: esse autem procul dicuntur ea, quæ sunt abdita, et extra beatitudinem cognitionis, quæ debetur homini in eo statu, in quo existit, unde D. Thomas, dicto art. 5, ad primum, dicit eandem visionem

beatificam, quæ in Beatis non est Prophetica cognitio, in Moyse et Paulo habuisse rationem Prophetiæ: et solutione ad tertium indicat aliquam supernaturalem cognitionem habuisse rationem Prophetiæ in Christo viatore, quæ jam non habet illam rationem, quamvis in se non sit substantialiter diversa, in quantum illa denominatio Prophetiæ dicit specialem habitudinem ad subjectum et statum ejus: sic igitur quantum ad hanc rigorosam denominationem negatur esse Prophetia in Beatis, qui juxta suum statum nihil agnoscunt, quod procul ab eis esse censeatur, nam sive in verbo formaliter, sive extra verbum, connaturale, et debitum illis est, ut sciant quidquid eos scire oportet, ut Gregorius dixit: *Quid non vident, qui videntem omnia vident?* At vero prætermissa hac rigorosa denominatione, et considerando substantiam ipsam revelationis fieri potest, ut aliqua cognitio, seu revelatio sit in Beatis ejusdem rationis cum illa, quæ solet dari Prophetis, hæc enim interdum est obscura, et hæc non habet locum in Beatis, interdum vero evidens et supernaturalis, et hæc non repugnat illorum statui, ut magis ex dicendis patebit. Alia poterunt videri tom. 1, in 3 part., disput. 21, sect. 1, nam illa possunt accommodari omnibus Beatis.

4. *Theologiam nostram manere in patria quidam putant.*—Quarto inquiritur, an scientia Theologiæ, quam hic acquirimus, maneat in Beatis. Quam quæstionem non invenio in D. Thoma in terminis disputatam: eam vero tractant expositores ejusdem in 1 part., q. 1, artic. 2, et ideo breviter attingam. Et quidem juxta opinionem eorum, qui existimant fidem manere in patria, non habet locum hæc quæstio, quia consequenter idem est affirmandum de Theologia: nos vero hoc disputamus supponendo fidem non manere, quia etiam hæc suppositio facta, multi Thomistæ existimant, manere Theologiam in patria: et differentiam assignant, quia de ratione fidei est obscuritas, non vero de ratione Theologiæ, sed accidit illi ratione subjecti, seu status, quatenus in fide fundatur: et afferunt exemplum de scientia subalternata acquisita ante subalternantem ex principiis creditis, quæ durat etiam post acquisitam subalternantem. Sic Cajetanus, a. 2, et Cano, lib. 12, de Locis, cap. 2, qui asserunt illud Hieronymi in Epist. ad Paulinum, de omnibus Scripturæ sacræ libris, dicentis, *discamus in terris quorum scientia nobis perseveret in cælis.*

5. Tamen hæc doctrina et differentia assigna-

ta est falsa, et mere voluntaria, parumque probabilis mihi semper visa est: unde tam certum existimo non manere theologiam hic acquisitam in Beatis, sicut neque fidem, quod vidit postea Cajetanus in id Pauli ad Corinth. 13, *sive scientia destrueretur*: idem etiam Capreolus licet varius sit, quæst. 1, prolog. art. 1, ad argumenta Aureoli et Durandi, et Scoti, contra 1 et 2 concl., idem etiam Medina, quæst. 67, art. 2. Ratio est, quia hæc theologia, quam hic acquirimus, tota nititur auctoritate divina obscure revelante, tanquam in objecto formali, sicut nititur fides, solum differt ab illa, quia minus perfecte attingit illam rationem, scilicet per discursum: nam fides assentitur iis, quæ formaliter, et in se revelata sunt: theologia vero iis, quæ in revelatis implicite continentur, et per evidentem consequentiam deducuntur: tam ergo est de essentia hujus cognitionis obscuritas, sicut est de ratione fidei: ergo illa differentia est gratis ficta, aliud enim est loqui de Theologia in communi prout dicit scientiam supernaturalem rerum divinarum, aliud vero de hac theologia in specie, quæ ex fide generatur: priori enim modo accidit theologiæ esse obscuram eo modo, quo accidit generi differentia contrahens: at vero huic theologiæ in specie hoc non accidit, cum conveniat illi ratione sui objecti formalis, et causarum per se, a quibus generatur: seclusis enim nominibus eadem distinctio habet locum in cognitione supernaturali principiorum fidei, nam illi ut sic, id est, ex vi generis sui accidit, quod sit obscura, tamen illi in tali specie non accidit, imo in universum repugnat eundem assensum, vel habitum, qui aliquando fuit obscurus, in solaque auctoritate fundatus, postea fiat evidens, et clarus: tum quia necesse est mutari formalem rationem assentiendi; nam qui cognoscit obscure, necesse est cognoscat ex auctoritate, vel ex ratione incerta et probabili: qui autem clare, et evidenter cognoscit, necesse est ut in evidentia luminis, et in aliquibus principiis ex re ipsa notis nitatur: tum etiam, quia inductione facta in omni aliâ cognitione obscura nunquam reperietur ut eadem manens fiat clara, ut patet in opinione, et in fide humana et divina: et idem est in illo exemplo de cognitione conclusionum scientiæ subalternatæ, quæ non fundatur in principiis scitis, sed creditis ex magistri auctoritate, illa enim non transcendit rationem fidei humanæ, et ideo non potest ipsamet fieri scientia: ac tandem, quia cognitio non fit clara per illuminationem aliquam accidentalem, seu addi-

tionem alicujus qualitatis, sicut illuminatur aer, id enim fictitium est, et intelligibile, sed fit clara ex mutatione mediū, et ratione assentiendi: ergo quando homo mutatur ab obscura in claram cognitionem, non fit mutatio in eodem actu, vel habitu, sed fit relinquendo unam cognitionem, et acquirendo aliam: idem ergo contingit in mutatione theologiæ viæ, et patriæ: nec Hieronymus, citato loco, docet aliquid in contrarium, quia nec dicit manere eandem scientiam, sed earundem rerum scientiam, id est, divinarum: neque etiam loquitur de propria theologiæ scientia, sed de intelligentia Scripturarum, quæ vel ad fidem, vel ad interpretationem sermonum pertinet.

6. *Quid ex nostra theologia maneat in patria.* — Addo vero, quamvis in patria non maneat proprius assensus theologicus, et habitus eliciens illam, manere tamen in memoria species earum rerum, quas homo cognoscebat in via, et ita posse recordari Scripturarum divinarum et sensuum, vel interpretationum earum, quas in via comparavit, licet tunc non obscure, neque incerte, sed clare intelligat quis fuerit vetus Scripturæ sensus: et idem dici potest de mysteriis, et aliis opinionibus theologis.

7. *An scientia per se infusa ultra visionem detur in Beatis.* — *Prima sententia improbabilis.* — Hinc vero potest quinto dubitari an præter visionem Dei, habeat beatus aliam scientiam supernaturalem, ac per se infusam: de quo pauca scripta invenio: possunt tamen excogitari tres dicendi modi, primus est, absolute negans esse in beatis hujusmodi scientiam, quia non est fundamentum ad ponendam illam, sufficit enim eis visio beata, et naturalis scientia, imo nec in sanctis Angelis videntur Augustinus, alique theologi agnoscere aliud genus scientiæ, præter eam, quæ est in Verbo, quæ est visio beata, et aliam connaturalem ipsis, quæ vocatur in proprio genere: sed hæc opinio videtur mihi falsa, et parum probabilis, propter ea, quæ statim dicam.

8. *Secunda sententia.* — Secundus modus est, beatos non habere scientiam aliquam per se infusam præter visionem beatam, nihilominus tamen habere extra Verbum theologicam quamdam scientiam de divinis rebus sua industria acquisitam, quam eliciunt ex his, quæ vident in Verbo adjuncta connaturali cognitione et discursu, sicut nos ex creditis, et naturaliter cognitis eliciamus scientiam nostram theologicam. Sed quidam moderni, 1 part., quæst. 1, art. 2, sed hæc sententia mihi non probatur. Primo ergo vix potest intelligi hu-

jusmodi genus scientiæ quod sit possibile, primo quia illa visio beata est simplicissima, et abstrahens ab omni discursu, unde quidquid per eam cognitionem cognosci potest, ex discursu unico simplici intuitu cognoscitur: non ergo apparet quomodo possit cum alia naturali cognitione conjungi ad efficiendum novum actum, et cognoscendum per discursum. Item quia admissio hoc genere scientiæ, posset in hujusmodi scientiis intermediis in infinitum procedi: nam anima Christi, verbi gratia, ex his, quæ cognoscit per scientiam infusam adjuncta aliqua cognitione naturali posset aliud genus scientiæ acquirere: rursus ex scientia infusa, et beata posset etiam discurrere, et elicere aliud genus cognitionis: et rursus ex hujusmodi scientia intermedia cognitione naturali posset etiam alii varii discursus cognosci: et semper etiam variaretur cognitio, variata scientia principiorum, a qua per se pendet, quod est plane falsum: signum ergo est, quamlibet scientiam ex his in suo genere esse, ut ita dicam ultimum consummatum, et sub lumine suo manifestare omnia, quæ ex suis principiis, vel in suis principiis ostendere conatur: et ideo ex natura sua non posse conjungi cum alia inferiori scientia ad inferendum novum genus cognitionis, in quo multum differt hæc scientia, seu visio beata a fide, quia fides ut sic non manifestat conclusionem in principiis, neque ex principiis, quia non est discursiva, nec penetrat rem in se ipsam, sed tantum assentitur dictis. Deinde, quidquid sit de possibilitate talis scientiæ, non est necessaria beatis non solum propter dicta, sed etiam quia cognitio conclusionis sic elicita, non potest esse supernaturalis in se, quia ex uno principio supernaturalis cognito, et alio naturaliter potest elici supernaturalis cognitio, si illa duo principia per se, et tanquam propria causa cognitionis concurrant: si vero alterum eorum non ita concurrat, sed solum ut applicans, seu proponens, sicut fortasse contingit in nostra theologia, licet illa cognitio possit esse supernaturalis, non tamen evidens, et clara quatenus talis est: hoc autem repugnat scientiæ, quæ est in beatis: ergo necesse est ut talis cognitio sit naturalis, vel si supernaturalis est, debet esse per se infusa, et habita ex sola evidentiâ supernaturali. Tandem si hæc scientia admitteretur in beatis, non esset illa sola sufficiens, ut jam dicam.

9. *Secunda sententia vera.* — Tertius modus seu opinio, quæ mihi probatur, est, extra visionem infundi beatis aliam scientiam rerum

divinarum, quæ potest dici theologia evidens, ac per se infusa in proprio genere, seu abstractiva. Quam opinionem indicant Gabriel, in 3, dist. 14, quæst. unica, art. 1, notab. 2, et Ocham, in 4, quæst. 13, et eam necesse est doceant omnes, qui negant, beatos videre in Verbo formaliter mysteria gratiæ, sed tantum causaliter: nam hoc est dicere cognoscere illa per scientiam distinctam infusam ratione visionis. Favet etiam D. Thomas, in 4, dist. 45, quæst. 2, art. 5, ad 12, ubi ait, beatos visuros omnia, quæ Deus videt scientia visionis, non in Verbo, sicut anima Christi, sed extra Verbum: necesse est ergo fieri per novam scientiam infusam, atque adeo hoc modo referri possunt Patres, qui affirmant beatos scire omnia, quia non oportet, ut id sit de omnibus verum ratione solius visionis: loquuntur ergo saltem in communi, scilicet, quod per visionem, vel per aliam scientiam infusam ea cognoscunt. Præter eos autem, quos hac de re citavi, lib. 2, de Attributis, cap. 27, sic etiam Athanasius, quæst. 11, ad Antiochum Presbyterum, *de Vita contemplativa*, cap. 14, Anselmus, in illucidario, versus finem, Bernardus, serm. de triplici Genere bonorum, circa finem, et Beda, libro variar. quæst., quæst. 12, in tom. 8. Ratio adjungi potest, quia licet Beati videant creaturas in Verbo scientia matutina, tamen expedit ut habeant scientiam earum in proprio genere, quæ vespertina dicitur: ergo sicut de rebus naturalibus habent hanc scientiam, ita et eandem habere debent de rebus ac mysteriis supernaturalibus, ut de gratia, et de omnibus aliis, quæ ad illum ordinem pertinent: hæc autem scientia necessario debet esse per se infusa, et supernaturalis ordinis. Confirmatur, quia Beati non vident in Verbo omnia mysteria gratiæ quoad omnes circumstantias, et particulares rationes eorum, neque omnia futura contingentia, neque omnes cordium cogitationes: ergo ut hoc possint interdum cognoscere extra Verbum, necesse est ut habeant aliud genus supernaturalis cognitionis hujusmodi rerum, et hanc vocamus nos scientiam infusam extra visionem, ad quam pertinent novæ revelationes, vel illuminationes, quæ fiunt Beatis tam Angelis, quam hominibus, in quibus non semper necesse est infundi novum lumen, nam hoc a principio factum est, quando scientia hæc est illis infusa, sed augeri vel in se, vel, quod probabilius est, per solam additionem specierum intelligibilium. Tandem hujusmodi scientia est consentanea statui beatorum, et nullam involvit repugnan-

tiam, neque difficultatem: cur ergo neganda est.

10. Sed ultimo inquiri potest, an ejusmodi scientia sit ejusdem rationis et perfectionis in omnibus beatis, vel quam habeat diversitatem, et unde illam habeat. In quo breviter dicendum est, hanc scientiam ejusdem rationis essentialis esse in omnibus Beatis, præsertim hominibus, quia est quasi proprietas manans ex essentiali beatitudine, et alioqui modus intelligendi omnium hominum est ejusdem rationis: at vero quoad individua, seu accidentalem perfectionem, non est ejusdem perfectionis in omnibus, quia accidentalibus dona beatitudinis tam animæ, quam corporis, servabunt proportionem cum essentiali beatitudine: potest autem hæc inæqualitas intelligi aut in claritate, et intensione luminis, aut in perfectione specierum intelligibilium, aut in multitudine earum, seu rerum cognitarum, et forte in his omnibus erit varietas: præsertim tamen in intentione luminis, et perfectione specierum, et in rebus cognitis quoad res individuales, et particulares circumstantias, nam quoad specificas essentias rerum, vel mysteriorum supernaturalium credibile est quemcumque beatum omnes illas cognoscere: unde offerebat se occasio disputandi late de objecto hujus scientiæ, utrum comprehendat omnes res posibles simpliciter, et an res naturales, vel tantum supernaturales. Rursus de lumine illius quale sit: sed hæc fere ejusdem rationis in hac scientia sunt, et in scientia per se infusa animæ Christi: unde sufficiant quæ de illa disputavi, 3 part., quæst. 11, a disput. 27. Tandem probabile videtur inæqualitatem hujus scientiæ in patria, non respondere scientiæ acquisitæ in via, sed inæqualitati meritum, quia hæc est ut proprietas consequens essentiali beatitudinem: ergo quo essentialis beatitudo fuerit major, eo erit perfectior hæc scientia: sed mensura illius inæqualitatis sunt merita: ergo et istius, quod quidem intelligendum est de majori perfectione simpliciter, nam secundum quid, seu circa aliquod particulare factum, aut alias similes circumstantias, potest interdum excedere qui est inferior in meritis, quia illius cognitio magis pertinet ad suum statum, quomodo sæpe aliquid revelatur inferiori beato, quod non innotescit superiori.

12. Dices: ergo sapientia, vel Theologia acquisita in via, nihil confert ad majorem sapientiam, vel theologiam patriæ, etiam extra Verbum. Respondetur per se: ac præcise as-

sumptam nihil conferre, nisi quatenus confert ad meritum, vel quatenus ad statum alicujus potest pertinere ratione illius muneris, quod in via exercuit ut plures circumstantiæ de aliquibus mysteriis revelentur: vel denique quatenus hujusmodi scientiæ respondet aureola, quæ non datur propter sapientiam per se, sed propter doctrinam, et aliorum illuminationem, ut iterum fortasse infra dicemus.

SECTIO II.

Utrum in beatitudine perseverent, vel denuo infundantur scientiæ naturales et acquisibiles.

1. Duo attinguntur in hac quæstione, unum est, an scientiæ hic acquisitæ naturales perseverent in patria, in qua re Albertus, in 3, dist. 33, sentit non manere, sed alias scientias loco illarum infundi, ita intelligens illud 1 ad Corinth. 13, *sive scientia destruetur*. Ratio est, quia hujusmodi scientiæ habent multas imperfectiones admixtas, quæ repugnant perfectioni beatitudinis. Propter quam causam videtur in simili dixisse Hieronymus explicans illud Isaiaë 63: *Oblivioni datæ sunt angustiae priores*, non manere in beatis memoriam præteritorum malorum, nec peccatorum, quæ in via commissa sunt.

2. Contraria sententia communior est, quam significat D. Thomas 1, 2, quæst. 67, Capreolus, in 3, dist. 3, quæst. unica, art. 3, in princ., Paludanus, quæst. 1, art. 3, Durandus, q. 7, et dist. 33, quæst. 4. Et hæc sententia est simpliciter vera: ut tamen recte explicetur, distinguenda sunt tria, quæ in his scientiis reperiuntur, species intelligibiles, actus cum habitibus, qui illis respondent, et opiniones variæ, quæ in omnibus scientiis miscentur. Primo ergo quod maneant species intelligibiles, non potest dubitari: constat enim ex materia de Anima, et ex D. Thoma, 1 part., quæst. 89, animam separatam ex natura sua posse conservare species intelligibiles, quas in via acquisivit, et per eas etiam posse intelligere, sunt enim spirituales, et non habent contrarium, unde de se sunt perpetuæ, et quamvis in fieri pendeant a phantasmatis, non tamen in conservari. Atque eadem ratione, quamvis dum anima est conjuncta corpori, per eas non intelligat sine conversione ad phantasmata, tamen id non est propter essentialem dependentiam in essendo, vel operando, sed propter concomitantiam quamdam ortam ex conjunc-

tione ad corpus: at vero beatitudo non destruit naturæ perfectionem: ergo hoc quod naturale est, perseverabit in patria, quia in hoc præcise nulla est imperfectio, quæ repugnet perfectioni beatitudinis: unde est constans theologorum sententia, conservari in patria memoriam eorum, quæ in via gesta sunt. Quod recte etiam docuit Gregorius 4, Moral., cap. 42, ubi interpretatur citata verba Isaiaë, quod erit oblivio præteritorum malorum, non ut non cognoscantur, sed ut non contristent.

3. Secundo de actibus et habitibus evidentibus certum etiam videtur manere in patria, quia pertinent ad perfectionem naturæ, et non includunt imperfectionem repugnantem illi statui: neque etiam erit superfluum, aut difficile simul variis modis cognoscere res easdem, quia cognitiones illæ erunt diversarum rationum, et a diversis virtutibus et perfectionibus procedent.

4. Tertio de opinionibus variis, quæ in scientiis acquisitis adjunguntur, dicendum est, eas proprie quoad actus et habitus non manere in beatitudine, quia hæc imperfectio repugnat perfectioni illius status, ut ex sectione sequenti magis constabit. Item, quia si fides divina illi statui repugnat, multo magis humana: ergo et opinio: nam est eadem ratio: nec vero necesse est, ablata hac imperfectio, auferri humanam scientiam, quia talis imperfectio non est intrinseca tali scientiæ, sed ex accidenti est conjuncta cum illa. Quo sensu possent intelligi illa verba Pauli. *sive scientia destruetur*, scilicet, quantum ad imperfectionem, quam in hac vita habet adjunctam: unde D. Thomas ibi ea interpretatur quantum ad imperfectionem dependentiæ a phantasmatis, hæc enim imperfectio tolletur, seu destruetur in patria, quamvis probabilius fortasse sit Paulum ibi non loqui de scientia humana, sed de divina, quæ in hac vita acquiritur, et in fide fundatur, hæc enim simpliciter destruitur in patria, ut jam diximus. Addendum vero est, quamvis judicium opinativum non maneat in patria, manere tamen memoriam omnium opinionum, quæ in hac vita fuerunt, et rationum probabilium, quibus nitentur: nam hæc memoria non includit aliquam imperfectionem, nec de se est exposita periculo falsitatis seu erroris: nec repugnat etiam ex hujusmodi rationibus seu conjecturis judicare, quid ex vi eorum sit probabilius et verisimilius, quia hoc judicium evidens esse potest.

5. Superest etiam ut nonnihil dicamus de

secundo puncto quæstionis, erunt enim in beatitudine multi homines, qui hujusmodi scientias non acquisierunt in via, habebunt ne illas in patria saltem per accidens infusas? et similis quæstio est de his, qui imperfecte illas acquisierunt, an sit eis adjicienda omnis perfectio, quæ illis defuit? in qua videtur mihi dicendum, futurum esse in beatitudine, ut omnes habeant scientias naturales cum omni perfectione connaturali, et proportionata intellectui uniuscujusque, sicut omnes Angeli habent naturalem scientiam cum perfectione sibi accommodata: est enim eadem ratio, nam homines erunt similes Angelis in patria cum proportione. Unde argumentor secundo, quia status beatitudinis esse debet omnium bonorum aggregatione perfectus, bonorum scilicet tam gratiæ, quam naturæ, quia unum ex maximis bonis naturalibus est scientia, et non habet aliquam repugnantiam cum aliqua supernaturali perfectione: ergo. Quod aliter explicatur tertio, quia illa beatitudo, vel formaliter, vel radicaliter satiabit omne rationabile desiderium Beati: sed unusquisque merito appetit naturalem perfectionem sui intellectus, integram et adæquatam: ergo. Tandem propter hanc causam futura sunt corpora beatorum perfecta quoad omnes facultates, et quoad omnia organa, imo et quoad omnia accidentia connaturalia corpori humano: ergo multo magis idem credendum est de perfectionibus animæ. Et hæc resolutio est consentanea divo Thomæ 1, 2, quæst. 3, art. 6 et 7, nec video difficultatem, quæ solutionem postulet.

SECTIO III.

Utrum in Beatis possit error, vel ignorantia reperiri?

Omnis imperfectio intellectus videtur comprehendi sub hoc duplici capite, ignorantia quam vocant negationis et erroris, qui appellatur etiam ignorantia pravæ dispositionis: et de utroque dicendum est.

1. Circa ignorantiam, sive illa consideretur in actu, quæ proprie dicitur inconsideratio, sive in habitu, quæ proprie retinet nomen ignorantia, advertendum est, utramque posse reperiri in aliquo vel per modum negationis, vel per modum privationis. Priori modo solum dicit carentiam illius cognitionis, quæ alicui non debetur, vel quæ necessaria illi non est ad convenientiam ejus status et perfectionem: posteriori modo dicit carentiam debitæ

cognitionis, vel quæ necessaria censetur ad convenientiam ejus statum. Priori ergo modo constat reperiri in Beatis negationem scientiæ multarum rerum, quia, ut supra vidimus, non omnia sciunt: posteriori autem modo dicendum est, simpliciter eos nullam pati ignorantiam, et hoc modo dicuntur a Patribus omnia scire, scilicet quæ illis sunt opportuna, quæque expedit illos scire: et ratio utriusque est, quia hujusmodi ignorantia habet rationem mali: abest autem ab illa beatitudine omne malum. Item quia merito homo desiderat carere tali ignorantia: ibi autem completur omne hujusmodi desiderium: at vero prior nescientia (non enim illa proprie dicitur ignorantia) non habet malum, quia malum dicit carentiam boni debiti inesse: sicut quod unus Beatus careat perfectionis beatitudine, quam alius habet, non est illi malum: et hæc de primo.

2. Circa alteram partem de errore oritur difficultas ex priori, quia Beati non omnia sunt: aliqua ergo conjectant, et solum ex signis probabiliter assequuntur: ergo in judicio ferendo de hujusmodi rebus possunt errare; possunt autem hujusmodi res esse in duplici genere, scilicet in futuris contingentibus, quæ pendent ex libera voluntate Dei et creaturæ, et in universum in mentium cogitationibus, quas in seipsis non semper intuentur, vel etiam in aliquibus proprietatibus naturalibus rerum, si fortasse eas non omnino comprehendunt: nec dici potest beatus non ferre judicium de hujusmodi rebus propter conjecturas solum probabiles, quia nihil repugnat eos considerare omnes hujusmodi conjecturas et probabiles rationes: at vero sicut consideratis principiis evidentibus non est in potestate hominis non ferre judicium certum de conclusione, ita consideratis probabilioribus conjecturis non est in potestate hominis suspendere illud judicium, quod ex conjecturis apparet probabilius.

3. Propter hanc difficultatem Holcot in suis determinationibus, q. 9, art. 2, docet in Beatis posse esse deceptionem: videtur autem loqui de potentia tantum absoluta, et in ordine ad res illas, quas neque beatus videt in Verbo, nec alia via scit evidenter: quo sensu est illius sententia probabilis, quia nulla apparet aperta implicatio contradictionis. At vero loquendo de facto, atque adeo secundum legem ordinariam, debitam illi beatitudini et statui, dicendum est nullo modo esse posse in Beatis errorem seu falsum judicium. Quam sententiam indicavit D. Thomas 1, 2, q. 5, art. 4, latius